

ONDER N.A.P.

Nieuwsbrief van de

Archeologische Werkgroep Purmerend

Eerste jaargang nr.1.

MOGEN WIJ ONS EVEN VOORSTELLEN ?

auteur: N. van den Brom

De A.W.P.

De A.W.P. is een jonge vereniging. De vereniging is op 22 december 1995 in het leven geroepen.

Daarvoor maakte de werkgroep deel uit van de Vereniging Historisch Purmerend.

Het doel van de A.W.P. is het bestuderen van de geschiedenis van Waterland, met speciale aandacht voor de regio Waterland-Noord en Purmerend. De werkgroep richt zich daarbij op behoud en beheer van het bodemarchief, de materiele resten die zich in de bodem bevinden. Als dit bodemarchief aangetast moet worden stelt de vereniging zich tot doel zoveel mogelijk informatie voor het nageslacht te behouden door opgravingen te verrichten.

Onderdeel van een netwerk

De werkgroep bestaat nu bijna tien jaar. In deze tien jaar is het accent verschoven van een amateuristische naar een zo professioneel mogelijke benadering van de archeologie. Als zodanig wordt de werkgroep erkend door de overkoepelende amateur-archeologische organisatie, de Archeologische Werkgemeenschap Nederland (A.W.N.) en de Provinciale Archeologische dienst van Noord-Holland. Dit houdt in dat de A.W.P. opgravingen mag uitvoeren als de provinciale archeoloog of de de provinciaal archeologische dienst daarvoor toestemming verleent.

Activiteiten

Geholpen door professionele archeologen heeft de werkgroep tal

van opgravingen, veldkarteringen en vondstwaarnemingen verricht, vooral in de regio Purmerend en omstreken. Door deze activiteiten heeft de werkgroep de geschiedenis van dit gebied in een geheel nieuw licht kunnen plaatsen.

Daarnaast heeft de werkgroep een tentoonstelling in het Purmerender museum helpen realiseren. Voor deze tentoonstelling is het boekje, Scherven van het Verleden (1993), geproduceerd waarin de geschiedenis van Purmerend uit de doeken wordt gedaan.

Nieuwe behuizing

In juli 1995 heeft de werkgroep een nieuwe behuizing gekregen op de zolder van het voormalige Jan v. Egmond college. Met vereende krachten is deze ruimte ingericht naar de behoeften van een archeologische vereniging. De ruimte is verdeeld in een werk- en kantoor-ruimte. In de werkruimte kan het vondstmateriaal schoongemaakt, geregistreerd en gerestaureerd en bestudeerd kan worden. Tevens houdt de werkgroep hier vondstdepot voor de Provinciale Archeologische dienst. Ook wordt deze ruimte gebruikt voor instructie en overleg. De kantoorruimte wordt door een glazen wand van de werkruimte gescheiden. Hier bevindt zich de bibliotheek, het archief en de kaartenkast. Er staat ook een bureau met een computer en een studietafel.

De nieuwe ruimte is 10 februari 1966 geopend door wethouder B. Lucas van de gemeente Purmerend. Aanwezig waren vertegenwoordigers van de Provinciale Archeologische dienst, de A.W.N., de historische verenigingen in de regio en enkele archeologen.

De leden

De A.W.P. heeft op het moment zeventwintig leden. Van deze leden zijn er elf erg actief. De leden dragen de activiteiten van de vereniging en zijn druk doende zich meer en meer op hun eigen specialisme te richten.

Onderzoek.

Naast de specifieke opgravingstechnieken is er een grote behoefte aan kennis van het opgegraven materiaal [aardewerk, metaal, glas, hout, bot, leer, textiel, zaden, etc.] De historische kennis moet worden uitgebreid, we maken daarbij gebruik van tal van hulpwetenschappen; Plaatsnaamkunde, Historische Geografie, Geschiedenis, Geografie, Kunstgeschiedenis, Biologie etc.. Hiervoor hebben we een grote hoeveelheid boeken en tijdschriften nodig. Voor de vondstverwerking is een computer aangeschaft. De gegevens die we verkrijgen worden in speciale programma's ingevoerd.

Scholing

Voor scholing wordt dit jaar audio-visueel materiaal zoals een goede diaprojector gekocht. Er zijn plannen om in de nabije toekomst onderwijsprogramma's voor de scholen in de regio op te zetten. Eenmaal werd reeds een proefles op een Purmerendse school uitgevoerd. Ook is het noodzakelijk dat de bevolking in de regio door publicaties doordrongen wordt van de noodzaak van een gedegen beheer van het bodemarchief.

Subsidie

Door een genereuze subsidie van het V.S.B.- en Anjerfonds was het mogelijk maken om een aantal van de vurigste wensen van de leden

van de werkgroep in vervulling te doen gaan.

Dank

Hierbij willen wij alle mensen die ons tot nog toe gesteund en bemoedigd hebben hartelijk bedanken !

VERSLAG VAN DE OPENING VAN HET NIEUWE ONDERKOMEN.

auteur: J.A. v.d. Griend

Op 10 februari 1996 was het een drukte van belang op de tweede verdieping van het voormalig RSG gebouw, het latere Jan van Egmond college, aan de Wilhelminalaan 1 te Purmerend. Daar werd na ongeveer een half jaar van hardwerken (schilderen, inrichten en schoonmaken) de ruimte, die de Vereniging Archeologische Werkgroep Purmerend van de Gemeente Purmerend had toebedeeld gekregen officieel in gebruik genomen. Hiertoe waren genodigden uit de 'historische wereld' samen gekomen om toe te zien op de opgravingsactiviteiten van wethouder B. Lucas. Met een troffel haalde hij een pakket uit een zandbak. Dit pakket bleek een bord te bevatten, dat het symbool is (van het logo) van de AWP. Het bord is lichtblauw met op de rand: Archeologische Werkgroep Purmerend en in het midden een Baardmanskruik met daar weer op archeologische uitbeeldingen. Schitterend gemaakt door onze beeldend-kunstenaar Niek Wittebrood naar een ontwerp van Erik Machiels. Wethouder Lucas gaf in een toespraak aan dat er een verbondenheid van de Gemeente Purmerend en de AWP bestaat en zal blijven bestaan. Ook Kees van

Rhoon van AWN-Zaanstreek benadrukte dat samenwerken met andere werkgroepen van belang is voor het hervinden van de geschiedenis van onze woonomgeving. Hij was zeer gelukkig met het feit, dat er nu in het gedeelte Waterland een zelfstandige vereniging voor archeologisch onderzoek ontstaan is. De nieuwbakken vereniging mocht ook nog een paar cadeaus in ontvangst nemen. Van de Gemeente Purmerend een gebruikte computer, van de heer F. Tijnstra een verzamelboek over Pijpelogie, van de heer J. Otsen een boekje met daarin zijn bevindingen over een historische kruitmolen, die in de 18e eeuw in Purmerend gestaan heeft en tenslotte van de AWN-Zaanstreek twee boekjes, die door henzelf zijn uitgegeven. Na het officiële gebeuren was er een hapje en een al dan niet alcohol bevattend drankje, zoals onze voorzitter Nico van den Brom aankondigde. Het was een zeer levendige en gezellige bijeenkomst.

VERSLAG OPGRAVING SCHOOLPLEIN
PURMEREND

auteur: J.A. v.d. Griend

In oktober en november van 1995 werd door de Archeologische Werkgroep Purmerend een opgraving uitgevoerd op het Schoolplein te Purmerend. Aldaar zullen een parkeergarage en woningen worden gebouwd. Op die plaats waren volgens 17e eeuwse kaarten vestingwerken gesitueerd. Tijdens het bouwrijp maken van de grond, kregen wij van de gemeente toestemming (met op afroep gebruik van de dragline) om te kijken of wij nog iets oudheidkundigs konden ontdekken. De verwachtingen waren niet hoog gespannen omdat de plaats mogelijk verstoord zou

kunnen zijn door de recente bouw van de St. Jozef school, die nu gesloopt werd. Toch werd een redelijk onverstoord laag gevonden aan de rand van de bouwput in het verlengde van de Nieuwstraat. Hier werden met een metaaldetector een tweetal loden kogels (van 0.5 en 3 cm doorsnede) en drie munten gevonden. De aardigste munt, is een duitje dat tussen 1627 en 1631 geslagen werd in Stevensweert. In het midden van de bouwput werd op ca 4 meter diepte een fundering van gele gemetselde steentjes van ca 2.5 X 2.5 meter en 5 a 6 lagen dik ontdekt. Deze fundering was onderheid met palen met daarop balken en een één-duims dikke houten vloer. Er werd ook een mestput ontdekt, waarin zich een zwarte laag bevond, hierin werd een koperen munt/penning met een diameter van 37 mm gevonden. Op de voorzijde is een wapenschild te zien met daarin nog een kleiner schild. Verder werd er aan de rand van de bouwput aan de kant van het Noord Hollandskanaal een gemetseld gewelf van ca 1 X 1 meter aangetroffen, waaruit op het moment van ontdekken door de kraanmachinist een grote stroom water kwam, waarop hij de zaak meteen weer dicht gegooit heeft. Het midden terrein van de bouwput was inderdaad zoals verwacht erg verstoord. Tussen de coördinaten X = 124838.232, Y = 502465.143 en X = 124839.332, Y = 502465.040 werd een sloot ontdekt van gemiddeld 1.2 m breed, die na ca 6 meter een knik vertoont met de richting van het Noord Hollandskanaal mee. Hier loopt hij nog ca 4 meter door met een breedte van gemiddeld 1.85 meter. Er werd 19e eeuwse scherf-materiaal aangetroffen. Vergelijking met een kaart uit 1743 (I. Tirion) geeft op die

plaats slootjes ter afscheiding van tuintjes aan.

Op de coördinaten X = 124830.186, Y = 502471.226 werd een paal gevonden, die het begin van een beschoeiing bleek te zijn, die tot ca 50 cm diep van ca. 3 cm dikke planken was gemaakt. Over een afstand van 14 meter loopt de beschoeiing naar de plaats waar het Noord Hollandskanaal een bocht begint te maken. Op een afstand van gemiddeld 0,85 meter werd landinwaards evenwijdig aan de eerste een tweede beschoeiing gevonden over een afstand van 8 meter. De begincoördinaten van deze tweede beschoeiing zijn X = 124830.446, Y = 502470.309. Op een afstand van 7 meter van de opgegeven coördinaten is een profiel gemaakt dwars over beide beschoeiingen.

Het profiel, dat tot een diepte van ca. 60 cm werd gemaakt, ziet er als volgt uit: Vanaf de kant van het kanaal wordt zwarte aarde met veen gevonden tot aan de eerste beschoeiing. Op ca 40 cm diepte is een laag van alleen bruin veen. Beide lagen lopen schuin weg onder de eerste beschoeiing door tot aan de tweede beschoeiing. Tussen de beschoeiingen is een 17e eeuwse vulling gevonden. Aan de landzijde rechts van de tweede beschoeiing werd een ca 40 cm dikke laag grijze Beemster klei aangetroffen, met daar onder weer veen.

In de grond tussen de beschoeiingen werden scherven gevonden uit de 17e en 18e eeuw. Naar de richting van de eerst ontdekte houten paal werd de laag rijker aan scherven en bij de eerst gevonden paal werden ook fles fragmenten gevonden. De meest opmerkelijke vondst daar in de buurt was een wit pijpaarden vrouwenfiguurtje van 67 mm hoog.

Het beeldje is helemaal gaaf. Het vrouwtje houdt drie tulpen in haar rechterhand (volgens een natuurkenner). Het beeldje is helemaal gaaf. Het beeldje dateert uit 17a-17b, omdat laat in de 16e en 17e eeuw beeldjes van profane onderwerpen werden gemaakt (zie Opgravingen in Amsterdam, Fibula van Dishoek, Amsterdam 1977, pag.472). Mogelijk werd dit beeldje gemaakt in de tulpenmania periode (1625-1630).

De beschoeiing zou mogelijk onderdeel geweest kunnen zijn van de 17e eeuwse vestingwerken, die daar ongeveer gesitueerd zouden kunnen zijn. Hierbij zou gedacht kunnen worden aan afwateringskanaaltjes. Vergelijking met bevindingen bij de opgraving van Boertangen gaf niet meer inzicht.

VONDST-WAARNEMING IN DE PURMER.

Op 23 augustus 1996 werd door de heren E. Machiels en P. de Groot een waarneming gedaan aan de Edammerweg in de Purmer. Bij het uitgraven van grond t.b.v. een nieuw te bouwen huis werden in de blootgelegde grondlaag de restanten gevonden van een vermoedelijk midden 18e eeuwse boerderij. Helaas kon niet het hele uitgegraven gedeelte worden onderzocht omdat het grootste gedeelte al was volgestort met puin. Naast een aantal fragmenten van pijpekoppen/aardewerk uit ca. 1750, werd er ook een aantal bakstenen gevonden in oorspronkelijke ligging. Mogelijk is dit een deel van een fundering voor een draagbalk.

Het leukste was de vondst van een (water-)keldertje? met een lengte van 85 cm en een breedte van 86 cm. De onderkant lag ongeveer 25 cm diep in het vlak. Als men het al afgegraven gedeelte van gemiddeld 50 cm optelt, is het keldertje ongeveer 75 cm hoog geweest. Met de metaaldetector is het hele vlak en de uitgegraven stort nagezocht op metaalvondsten. Het resultaat: een paar aangevreten duiten en twee messing knoopjes. Al met al een leuke waarneming waarvan behalve enkele foto's en een tekening geen vondsten zijn bewaard.

